

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 225
van **MAXIM VEYS**
datum: 6 januari 2020

aan **ZUHAL DEMIR**

VLAAMS MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

Dempen van poelen - Vergunningsplicht

Kleine landschapselementen zijn in bepaalde bestemmingen vergunningsplichtig wanneer ze worden gewijzigd. Ook het dempen van een poel valt hieronder. Daaroever moet advies worden ingewonnen bij het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB). ANB maakt voor vergunningen in agrarisch gebied echter zelf geen inschatting meer van de impact op natuurwaarden. De vergunningverlener moet zelf nagaan of er geen vermijdbare schade optreedt. Het advies van ANB voor vergunningen in agrarisch gebied is steeds stilzwijgend gunstig, waardoor de vergunningverlenende overheden geen argumenten hebben om een bepaalde vergunning al dan niet te weigeren.

In een eerder antwoord op een vraag om uitleg van Bart Caron (nr. 512 van 15 januari 2019) stelde minister Schauvliege dat waardevolle poelen bekend zijn en dat een demping van een poel niet onopgemerkt voorbij gaat. Dat wekt de indruk dat er een inventaris bestaat van de poelen in Vlaanderen.

1. Bestaat een dergelijke inventaris van poelen in Vlaanderen? Eo ja, zijn ze opgenomen in de Biologische Waarderingskaart?
2. Is de minister van plan om ANB opnieuw advies te laten geven voor omgevingsvergunningen ter zake in agrarisch gebied?

ANTWOORD

op vraag nr. 225 van 6 januari 2020
van **MAXIM VEYS**

1. Ja.
2. Min of meer.

Het meest betrouwbare en actuele beeld van het voorkomen van kleinere stilstaande wateren in Vlaanderen is terug te vinden in de publiek ontsloten Watervlakkenkaart. Deze omvat alle niet-lineaire, permanente en semipermanente, stilstaande oppervlaktewateren in het Vlaams Gewest. Het betreft stilstaande wateren met een oppervlakte van minstens 1,5 m². De eerste versie (Watervlakken 1.0) met 86.026 polygonen is op 1/03/2018 via Geopunt Vlaanderen publiek beschikbaar gemaakt¹ en zal binnenkort vervangen worden door een bijgewerkte versie (Watervlakken 1.1) met 88.718 polygonen. De kaart wordt beheerd door het INBO.

De "Watervlakkenkaart"

Een georeferencieerd polygonenbestand 'Watervlakken' van de niet-lineaire, permanente en semi-permanente, stilstaande oppervlaktewateren in het Vlaams Gewest wordt beheerd door het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek². Het bestand geeft geen tijdelijke stilstaande wateren weer die enkel tijdens de periode met hoogste waterstanden gevormd worden, evenmin als grachten of sloten. Het bestand wordt zo actueel mogelijk gehouden en geeft de accurate positie en vorm weer van stilstaande wateren in zoverre dit digitaal-cartografisch mogelijk is. Dit betekent dat de oppervlakte minstens ca. 1,5 m² moet bedragen. Alle gekende wateren worden individueel weergegeven.

Onvolkomenheden in dit bestand kunnen te wijten zijn aan zeer recente wijzigingen (dempen, graven, modificatie) of non-detectie. Dit laatste zal vooral optreden in bebost of stedelijk gebied. De attributen omvatten geen biologische gegevens, noch wordt enig ecologisch waardeoordeel gegeven. Evenmin worden de watervlakken al dan niet als 'poel' benoemd of worden er BWK-eenheden aan toegekend. Gebruiksfuncties kunnen worden aangeduid, maar vooralsnog is dit nog maar sporadisch gebeurd. Een eerste versie (Watervlakken 1.0) met 86.026 polygonen is op 1/03/2018 via Geopunt Vlaanderen publiek beschikbaar gemaakt³ en zal binnenkort vervangen worden door een gedeeltelijk bijgewerkte versie (Watervlakken 1.1) met 88.718 polygonen.

¹ <http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/10e87ad3-8235-40e0-8269-42c3c96a884d>

² Voor inhoud, opmaak en beperkingen van dit bestand zie: Packet J., Scheers K., Smeekens V., Leyssen A., Wils C., Denys L. (2018) Watervlakken versie 1.0: polygonenkaart van stilstaand water in Vlaanderen. Een nieuw instrument voor onderzoek, water-, milieu- en natuurbeleid. *Rapporten Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek* INBO.R.2018.14, 43 p.; Denys L., Packet J., Scheers K., Smeekens V., Wils C., De Knijf G., Leyssen A. (2019) Profielschets van stilstaande wateren in Vlaanderen. Een nieuw digitaal bestand voor het natuur- en biodiversiteitsonderzoek. *Natuur.focus* 18: 128-135.

³ <http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/10e87ad3-8235-40e0-8269-42c3c96a884d>

De Biologische Waarderingskaart

De Biologische Waarderingskaart (BWK) is ter zake minder eenduidig. Ze geeft met de eenheid 'kn' wel een kwalificatie van bepaalde oppervlaktewateren als 'poel'. Deze worden omschreven als *"kleine, ondiepe wateren, die door de mens gegraven werden als drinkplaats voor vee, ... Soms werden ze ook voor andere doeleinden (waswater, oude rootput) gebruikt. Het kunnen ook natuurlijke depressies zijn waar water zich verzamelt en die als drinkplaats dienst doen."*⁴ Er was aanvankelijk geen scherpe grens tussen de eenheid kn en sommige andere eenheden. Grote weideplassen werden doorgaans aangegeven als 'ae', brakke plassen als 'ah'. Sinds 2016 is er op de BWK een striktere beperking van de eenheid kn tot waterlichamen kleiner dan 400 m², van natuurlijke of kunstmatige oorsprong, die (oorspronkelijk) werden aangelegd als veedrinkpoel, amfibieënpool, vlasrootput, etc., die permanent water bevatten, of occasioneel dan wel jaarlijks droogvallen⁵.

In de BWK wordt een onderscheid gemaakt tussen 'biologisch waardevolle' (kn°) en 'biologische zeer waardevolle' poelen (kn*). Eerstgenoemde zijn aanvankelijk opgevat als zeer klein, weinig water bevattend, snel droogvallend, met een schijnbaar zeer slechte waterkwaliteit, of een zwak ontwikkelde oeverstructuur; de kwalificatie 'zeer waardevol' werd toegekend op basis van een 'zeer goed ontwikkelde waterplantenvegetatie'⁴. In veel gevallen werd het onderscheid tussen kn° en kn* echter niet gemaakt. Sinds 2016 is het predicaat kn° voorbehouden aan poelen zonder submerse (onderwater) vegetatie, met een sterk beperkt doorzicht of met algenbloei, terwijl kn* staat voor poelen met helder water en een submerse vegetatiebedekking van minstens 50%⁵. Alle overige poelen worden als kn gekenmerkt. Landschapselementen aangeduid met kn zonder meer, worden eveneens als 'zeer waardevol' opgevat. De kwalificatie 'zeer waardevol' in de BWK houdt geen rekening met de eventuele aanwezigheid van beschermde soorten of habitattypen, rol voor fauna, verbindende functie in het ecologisch netwerk, of bijdrage van de poel aan de totale biodiversiteit van een gebied. In tegenstelling tot de watervlakkenkaart, zijn op de BWK niet alle poelen individueel weergegeven. Percelen met poelen zijn in de BWK vaak als complex gekarteerd, bijv. 'soortenrijk permanent cultuurgrasland met poel(en) en bomenrij(en)' (hp* + kn + kb). Hierin kunnen individuele poelen herkend worden aan de hand van de gebruikte ondergrond, het Grootschalig Referentiebestand, of eventueel door de karteerder zijn ingetekend. Een dergelijk perceel kan een of meerdere poelen bevatten en hun situering kan onbekend blijven. De weergave van poelen op de BWK is minder accuraat en geactualiseerd dan deze van stilstaande wateren op de 'Watervlakkenkaart', en de waarschijnlijkheid dat de huidige ruimtelijke situatie overeenstemt met de BWK-weergave neemt af in de tijd. Buiten de SBZ-gebieden dateren de meeste BWK-karteringen van tussen 1997 en 2008, verschillend naargelang regio (bijlage 1). De kans op een discrepantie tussen de kwalificatie als 'waardevol' of 'zeer waardevol' en de actuele toestand neemt evenzeer toe met het tijdsverloop. De betrouwbaarheid van de BWK is uiteraard het grootst in de meest recent gekarteerde gebieden. Sinds 2015 worden specifieke focusgebieden, met name SBZ's en andere gebieden die de hoogste relevantie hebben voor het beleid, opnieuw gekarteerd (bijlage 2). De BWK kan via Geopunt Vlaanderen worden geraadpleegd (meest recente dataset 2018)⁶; een update met de meest recente gegevens wordt voorzien voor eind 2020.

⁴ Vriens L., Bosch H., De Knijf G., De Saeger S., Guelinckx R., Oosterlynck P., Van Hove M. & Paelinckx D. (2011) De Biologische Waarderingskaart. Biotopen en hun verspreiding in Vlaanderen en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. *Mededelingen van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek*, INBO.M.2011.1., 415 p.

⁵ Scheers K., Packet J., Denys L., Smekens V., De Saeger S. (2016) BWK en habitatkartering, een praktische handleiding. Deel 3: handleiding voor het typeren van de stilstaande wateren in Vlaanderen. Versie 1. *Rapporten Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek* INBO.R.2016.11613720, 30 p.

⁶ <https://www.geopunt.be/catalogus/applicationfolder/biologische-waarderingskaart>

De relatie tussen BWK-eenheden en vergunningsplicht wordt toegelicht in Omzendbrief LNW/98/01⁷. Hierin is sprake van poelen als "... *kleine, ondiepe watermassa's met weinig of geen stroming in het water. Ze zijn doorgaans ondiep en in tegenstelling tot ... stilstaande waters kunnen waterplanten zich over de hele oppervlakte vestigen. De meeste poelen zijn door de mens gegraven of onder menselijke invloed ontstaan (veedrinkputten, bomkraters, uitgravingen, enzovoort).*", met verwijzing naar 'Kn: veedrinkput' (zonder kwalificatie) als overeenkomstige BWK-eenheid. Op te merken valt dat de vergunningsplicht niet beperkt blijft tot kn, maar tevens op alle stilstaande wateren (BWK-eenheden: Ah: min of meer brakke plas, Ae: eutrofe plas, Am: mesotrofe plas, Ao: oligotroof water (voedselarm), Ap: diep of zeer diep water, Ad: bezinkingsbekken, Ab: stuwmeer) betrekking heeft.

Andere bronnen

In de dataset Landbouwgebruikspercelen LV, 09-04-2019, Vlaanderen van het Departement Landbouw en Visserij zijn 2223 'poelen <= 0,1 ha' weergegeven. Het betreft een schermdigitalisatie op basis van de Landbouwgebruikspercelen van het vorige jaar en de verzamelaanvraag van de landbouwer, die betrekking heeft op de periode 2017-2018. Deze poelen zijn als dusdanig opgegeven door de landbouwer en de dataset is veel minder volledig dan de Watervlakkenkaart. Er is geen kwalificatie van de biologische of ecologische waarde. Oudere datasets (2002- 2018) zijn via Geopunt Vlaanderen beschikbaar⁸.

De huidige werkwijze van het Agentschap voor Natuur en Bos is als volgt:

In eerste instantie adviseert het agentschap aan de vergunningverlener hoe zij kunnen voldoen aan de "natuurtoets", i.c. tegengaan van vermijdbare schade. Daarnaast kan het Agentschap voor Natuur en Bos ook gerichte voorwaarden adviseren gelet op de specifieke (terrein)situatie en gekende aanwezige natuurwaarden. Wat betreft kleine landschapselementen in agrarisch gebied wordt er gekozen om de algemene aandachtspunten mee te geven aan de vergunningsverlener. In andere bestemmingen waar verbod of vergunningsplicht geldt wordt een uitvoerigere adviesverlening voorzien, al dan niet met specifieke voorwaarden. Alle adviezen die worden verleend vanuit Agentschap Natuur en Bos bevatten wanneer het gaat om een toestemming om kleine landschapselementen (deels) te verwijderen herstelmaatregelen. Het gaat dan bijvoorbeeld om de aanleg van een ander poel/gracht in de onmiddellijke omgeving.

BIJLAGEN

- [1. Betrouwbaarheid van de BWK](#)
- [2. Gebieden met recente herziening van de BWK-kartering](#)

⁷ Omzendbrief LNW/98/01 betreffende algemene maatregelen inzake natuurbehoud en wat de voorwaarden voor het wijzigen van vegetatie en kleine landschapselementen betreft volgens het besluit van de Vlaamse regering van 23 juli 1998 tot vaststelling van nadere regels ter uitvoering van het decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu (10/11/1998).

⁸ <https://www.geopunt.be/catalogus/search?facet=catalog&q=landbouwgebruikspercelen>